

VIRI:

- Predlogi za obnovo in muzejsko predstavitev Pleteršnikove domačije študentov 4. letnika v šolskem letu 1993/94 Oddelka za Eika na FF v Ljubljani:
- Željko Berlič,
- Andreja Grom,
- Sandra Habjanič,
- Marija Hameršak,

- Katarina Hergold,
- Nataša Konestabo,
- Bojana Rogina,
- Peter Simonič,
- Cirila Štrumbelj,
- Vladka Trontelj,
- Damjana Žbontar.

SUMMARY

Proposal for the Renovation and Museum Presentation of the Pleteršnik Homestead

Damjana Žbontar, Andreja Grom

Villagers of Pišcece have decided that by fall of 1994 they would organize and prepare for public exhibit memorial rooms of Slavacist and classical philologist Maks Pleteršnik in his renovated ancestral home, thus paying homage to the centenary of the publication of his German-Slovene Dictionary which was published in 1894. On the initiative of Pišcece inhabitants senior students of the Department of Ethnology and Cultural Anthropology at the Faculty of Arts and Letters in Ljubljana visited Pišcece twice during the 1993/94 school year. Accompanied by Dr. Janez Bogataj

and Vito Hazler, they closely examined the house and adjoining farm buildings, sketched and took photographs of buildings as well as their inventory. As part of their obligatory work for the subjects Ethnological Preservation and Ethnological Museology, they composed a proposal for an elaboration on the preservation and museological presentation of Maks Pleteršnik's homestead. Furthermore, they added numerous proposals on how to present Pišcece and its surroundings culturally as well as touristically. The project is supervised by the Tourist Society of Pišcece and by its inhabitants, either directly or indirectly through institutions such as the local school and church. The first part of the project restoration of the homestead, was finished in September 1993 when villagers of Pišcece organized festivities celebrating the seventieth anniversary of Maks Pleteršnik's death, opened an exhibit featuring his life and work in the local schoolhouse, newly roofed Pleteršnik's home, cleaned up its surroundings, blessed the renovated chapel and prepared a commemoration by Pleteršnik's grave in the Pišcece graveyard.

Samo Klemenčič (Baldus)

UDK 77 : 39

FOTOGRAFSKI ALBUMI KOT ZGODOVINSKI IN ETNOLOŠKI VIR

Delo študentov je pogosto neopaženo ali celo podcenjeno. Številne kvalitetne seminarske (oz. proseminarske) naloge ležijo na zaprašenih policah, ne da bi jih kdorkoli, z izjemo mentorjev, sploh kdaj imel v rokah. Nekateri menijo, da so te naloge preveč nestrokovne, površne in da se zanje ne splača izgubljati časa; zanimive so jim lahko kvečjem diplomske naloge ali doktorske disertacije. Seveda pa vsakdo, ki je že kdaj bral kakšno izvrstno seminarsko nalogo, ve, da je le-ta lahko celo veliko bolj zanimiva od marsikatero suhoparne diplomske naloge. K boljšemu poznavanju oz. vrednotenju truda študentov-etnologov lahko pripomore predvsem doslednejše in podrobnejše informiranje o njihovih prizadevanjih, delu in izsledkih. V ta namen služi tudi pričujoči prispevek.

"Fotografski albumi kot zgodovinski in etnološki vir" je okvirni naslov proseminarskih nalog, ki jih morajo študentje 1. letnika pod mentorstvom prof. dr. Slavka Kremenška napisati pri predmetu Etnologija in zgodovina za študijsko leto 1993/94. (Do 25. 7., ko je bil sestavljen ta prispevek, je bilo oddanih le devet nalog.) Kot pove že naslov, je v ospredje postavljena sporočilnost fotografij kot vira informacij za etnološko raziskovanje; ker pa fotografije same ponavadi ne omogočajo globljega spoznanja, morajo biti v

raziskovanje vključeni tudi pripovedovalci, dodatna literatura, ipd. Študentje se zastavljenih problemov lotevajo na različne načine, kar je pogojeno tudi z mnogovrstno tematiko posameznih nalog. V grobem bi se dalo naloge razvrstiti v štiri skupine:

- tiste, ki se ukvarjajo s pojavi, ki tako ali drugače vplivajo na življenje določenih ljudi;
- tiste, ki se ubadajo z neko (bolj ali manj zaprto) skupnostjo krvno nepovezanih ljudi in njihovim delovanjem;
- tiste, ki prikazujejo življenje ljudi neke krvno-sorodstvene skupine v daljšem časovnem obdobju (rodovnik več generacij določene družine);
- in tiste, ki se omejujejo na podroben prikaz in analizo le ene osebe ter njenega vpliva na okolico.

Za boljše ponazoritev bi bilo pametno podati kratek oris vsake od devetih oddanih proseminarskih nalog:

Jana Apih, ŽENSKA MEŠČANSKA MODA V OBDOBJU 1900-1940

S pomočjo fotografij iz albuma svoje stare matere, Vide Grahor, skuša Jana predstaviti razvoj in spremembe v ženski meščanski modi v prvih štirih desetletjih tega stoletja. Glede

OBZORJA STROKE

Oblačilna kultura v Sp. Bitnjah pod Premom leta 1902.

na to, da Vida Grahor izhaja iz višjega srednjega sloja, da se je vedno gibala v "višjih" krogih in da denarja v družini ni primanjkovalo, je lahko dokaj dobro sledila novim modnim trendom. Zaradi visokega standarda si je njena družina lahko privoščila tudi pogosto fotografiranje in tako je nastalo bogato fotografsko gradivo, ki je z ustreznim komentarjem predstavljeno v nalogi. Poleg fotografij in pogovorov s staro materjo so Jani kot pomemben vir služile nekatere revije (*Žena in dom*, *Ženski svet*, *Slovenka*), ki so izhajale v omenjenem časovnem obdobju. Uporaba in primerjava teh dodatnih virov predstavlja znaten doprinos h kvaliteti naloge.

Samo delo je vsebinsko razdeljeno na dve glavni poglavji. V prvem je na kratko predstavljen življenjepiš Vide Grahor, v drugem (dosti bolj obsežnem) poglavju s številnimi podpoglavji pa so v ospredju fotografije in njihova

Na obisku v Benetkah leta 1924.

interpretacija. Vsako podpoglavje zajema krajše časovno obdobje: 1900-10, 1910-20, 1920, 1920-25, 1925-28, 1928-30, 1930-35 in 1935-40. Za grob oris razvoja in spreminjanja ženske mode v letih 1900-1940 bi bilo najbolje citirati odstavke iz zaključka naloge: "V začetku stoletja je moda narekovala dolge, nepraktične obleke s stezniki. Zaradi domnevne škodljivosti steznika se je v letih od 1910 do 1920 moda korenito spremenila. Stezniki so bili pozabljeni in dolge, široke obleke so se morale umakniti krajšim ter preprostejšim. Leta 1920-1930 so bila v stilu oblek z nizkim pasom, bogatimi volani in plisejem in do kolen segajočih kril. Moda je delovala lahkotno in sproščeno. Ženske so se postrigle na "hubi" frizuro in nosile oprijete slamnike. Z nastopom novega desetletja je razigranost Charleston mode izginila in nastopilo je obdobje elegantnih daljših oblek. V modo je prišlo poudarjanje ženskih oblik z oprijetimi in spodaj zvončasto krojenimi oblekami. V zimskem času pa so se vse dame zavijale v razkošne, tople kožuhe."

Barbara Šterbenc, LITOSTROJSKI AVTO-RALLYJI

Komisija za rekreacijo pri tovarni industrijske opreme Litostroj je z organizacijo rallyjev začela leta 1971. Rallyji niso bili tekmovalnega značaja; namenjeni so bili rekreaciji in razvedrilu litostrojskih delavcev. Večina jih je vodila na Češko (počitniško naselje Črvena pri Milevskem), v Split in Poreč. Potekali so najmanj dvakrat na leto, pred in po turistični sezoni. Ker so bili organizirani preko sindikata, so bili ti izleti poceni; nekaj časa je del stroškov kril celo Renault, vendar so se v tem primeru rallyjev lahko udeležili le vozniki Renaultovih vozil. Rallyje je odlikovala trdna organizacija: proga in postanki so bili vnaprej določeni, na cilju je bilo poskrbljeno za hrano, prenočišče, družabne igre idr.

O dveh takšnih večdnevih rallyjih podrobneje govori Barbarina naloga. Leta 1971 se je avto-rallyja v Split udeležil njen oče, leta 1972 pa se mu je pri vožnji na Češko pridružila še njena mati. Tako je po njunih pripovedovanjih (in po pripovedovanjih Milana Vidmarja, glavnega organizatorja rallyjev) uspela predstaviti eno od dejavnosti litostrojskega sindikata. Dodatne informacije je dobila še v več številkah časopisa *Litostroj*, ki ga je tovarna izdajala v letih 1970-76. (Iz teh časopisov je uporabila dve fotografiji in en članek, saj fotografskega materiala iz družinskega albuma ni ravno veliko.)

Rally leta 1971.

OBZORJA STROKE

Lea Kužnik, HOTEL SLON

Naloga nas popelje skozi zgodovino enega najbolj znanih in uglednih hotelov na Slovenskem. Po ustnem izročilu naj bi hotel Slon nastal na kraju, kjer se je (kot del spremstva nadvojvode Maksimiljana na poti iz Španije preko Trsta do Dunaja) v 16. stoletju ustavil in si odpočil prvi slonji obiskovalec Ljubljane (menda je povzročil pravo senzacijo v tem, tedaj majhnem in skromnem mestecu).

Kraj, kjer si je slon odpočil, jedel in pil, so ljudje poslej imenovali "Pri Slonu". V preteklosti je Slon zamenjal precej lastnikov, močno pa sta se spreminjali tudi njegova podoba in namembnost. Na začetku je bil Slon le krčma, leta 1856 je bilo zgrajeno novo hotelsko poslopje, leta 1860 je bila odprta tudi kavarna. Leta 1937 so stavbo porušili in po načrtu arhitekta Stanka Rohrmana leta 1939 zgradili sedanji hotel. Notranji prostori in oprema so bili večkrat prenovljeni oz. spremenjeni. V baru so nastopali prvi znani godbeniki in pevci, med njimi tudi Marjana Deržaj. Hotel Slon se med drugim lahko ponaša tudi kot prvi hotel v Ljubljani s posebno popestritvijo nočnega artističnega programa - striptizom.

Leini pripovedovalci so bili nekateri vodilni (sedanji in nekdanji) uslužbenci hotela Slon. Večina uporabljenih fotografij je last fototeke hotela. Poleg teh je primerjalno (npr. za primerjavo notranje opreme nekoč in danes) dodanih še nekaj avtoričinih fotografij. Marsikatera informacija je vzeta tudi iz reklamnega gradiva za omenjeni hotel. Pa še to: ali veste, da je Tito, vedno kadar je prišel v Ljubljano na zdravniški pregled, obiskal tudi hotel Slon in z največjim užitkom zmazal porcijo štrukljev (ki so jih stalno kontrolirali, da ne bi bili zastrupljeni)?

Tjaša Habjan, SODARSKA ZADRUGA TACEN

Sodarstvo spada v Tacnu med najstarejše obrti. Izdelovanje sodov je v ta kraj zanesel sodar Medved v 80-ih letih 18. stoletja, ko se je s Črnega vrha nad Idrijo priženil v Tacen. Kmalu so se razvile obrtne delavnice ob cesti, ki so jo imenovali "Medvedova gasa". Leta 1905 se je sedem tacenskih sodarskih mojstrov združilo v "Sodarski zadrugi Tacen". Največ naročil je prihajalo iz Jagodine (Srbija); veliko tudi iz Ptuja, Ormoža, Črnomlja, Vipave, Metlike ter Istre in Dalmacije z otoki. Kadar en sam mojster s pomočniki ni bil kos

Železniška postaja v Vižmarju okrog leta 1935;
Odpošiljanje sodov.

naročilu, so mu pomagali drugi. Do železniške postaje v Vižmarjih so tovor ponavadi peljali s konjsko vprego, včasih tudi s splavi po reki Savi v Ljubljano. V primeru daljšega in neudobnega prevoza so sode, potem ko so bili že izdelani, velikokrat razstavili, posamezne dele označili s številkami in jih na terenu zopet sestavili. Leta 1955 se je "Sodarska zadruga Tacen" preimenovala v "Sodarstvo Tacen". Danes tradicijo izdelovanja sodov v Tacnu nadaljuje Slovenijavino (od 1973); prava sodarja sta le dva, ostali pa so tesarji, mizarji in priučeni delavci.

V grobem bi to bila vsebina naloge; opisan je še položaj vajenca, nekaj sodarskih praznikov in običajev, postopek izdelovanja sodov danes. Poleg fotografij so k nalogi priložene fotokopije Knjižice za učenca v gospodarstvu iz leta 1951, učne pogodbe iz leta 1936 in strokovnih predpisov za sodarske vajence (datum neznan). Fotografije predstavljajo sicer bogato, vendar pomanjkljivo komentirano gradivo.

Saša Roškar, FOTOGRAFSKI ALBUM DRUŽINE ROŠKAR

Poroka mlinarjeve hčere leta 1951 v Grabi v Cogetincih.

V nalogi skuša Saša predstaviti družino svojega očeta na podlagi fotografskega materiala (od 1947 do konca 60-ih let) in informacij svoje babice, Genovefe Roškar. Kot pravi sama, je fotografij glede na dolgi časovni razpon razmeroma malo; navaja tudi več možnih vzrokov za takšno stanje; od razmeroma slabih gmotnih razmer v družini do nepravilnega odnosa družine do fotografij. Naloga je razdeljena na dva dela: prvi predstavlja biografijo Genovefe in Jožefa Roškarja ter njunih otrok, drugi del pa podaja obširne komentarje k 25 uporabljenim fotografijam. Raziskovanje življenja prednikov je za avtorja take naloge posebno zanimivo, saj tako odkriva svoje korenine in s tem tudi samega sebe; bralcu pa delo nudi vpogled v dogajanje znotraj precej zaprte skupnosti in s tem omogoča spoznanja o načinu življenja, kar naj bi bil (po sedanjih opredelitvah) predmet etnologije.

Katka Grzinčič, LOVSKA DRUŽINA KAMNIK

Naloga nudi celo več, kot obeta naslov. Ne samo da podaja zelo natančen in zanimiv oris zgodovine LD Kamnik, njenega delovanja in socialne strukture članstva, opis načinov lova ter nekaterih šeg in navad, očrt njenih lovišč nekdaj in danes, ipd., vse to je podkrepljeno z bogatim fotografskim materialom, zemljevidom in prispevkom iz revije Lovec; naloga v uvodu nudi dokaj obširen pregled

začetkov, razvoja in pomena lovstva od prazgodovine do danes, ukvarja se z lovsko etiko, opisuje celo lovstvo v slovenskih oz. jugoslovanskih okvirih. Delo je še dodatno oplemeniteno z navajanjem in uporabo literature, ponekod tudi s citiranjem odlomkov iz raznih knjig ali izjav pripovedovalcev.

Pri ukvarjanju z lovom se v nalogi pojavlja delitev na individualni in skupinski lov. (Pri tem se omenja, da je prvi lovcem bolj pri srcu.) Od individualnih načinov sta opisana "lov na čakanje" in "zalaz"; druge oblike, kot so "klicanje", "iskanje", "grmarjenje", "šarjenje", "jamarjenje", "lovljenje s pastmi" in "lov z valniki", menda v LD Kamnik niso prisotne. Od skupinskih oblik sta predstavljena "brakada" (vključno z obredoma "pozdrav lovini" in "zadnji pogon") in "lov na živo divjad". V zvezi z obveznostmi in dolžnostmi lovcov se v nalogi omenjajo razne delovne in čistilne akcije, kmljenje in oskrba živali (vendar se zadnje čase v zvezi s tem pojavljajo dvomi, saj tako lahko divjad postane odvisna od človeka in s tem izgubi identiteto) ter sankcije in kazni za različne postopke. Z lovci in njihovim prostim časom so povezana tudi strelska tekmovanja (streljanje glinastih golobov) in družabni večeri. Od lovskih običajev so obsežneje predstavljeni predvsem: zelena vejica, lovski pogreb in krst. Za konec je pridan še prispevek Franceta Cvenkla iz revije Lovec (74/1991, št.2) o lovskem krstu in njegov scenarij za ta obred.

Maja Kanop, DRUŽINA PUHALJ IN NJIHOVI NASLEDNIKI

V osnovi je ta naloga zelo podobna zgoraj omenjeni. Razlike med obema so: slednja zajema daljše časovno obdobje (skoraj 90 let) in se nanaša na več ljudi (štiri generacije), je bolj obsežna, vsebuje skoraj trikrat toliko fotografij, priloženi so tudi rodovnik in dva zemljevida.

Maja je raziskovala prednike svoje matere, začela pri pradedku in prababici, končala pa kar pri sebi in bratu. Ker so bile informacije o najstarejšem razdobju razmeroma skope, je posegla po dodatni literaturi, kar je delo še znatno obogatilo. Enako kot je bilo povedano o raziskovanju prednikov in s tem svojih korenin v navezavi na prejšnjo nalogo, velja tudi v tem primeru.

Nina Vodopivec, ŽIVLJENJSKA IN NOTRANJA PODOBA ALOJZA JUVANA

Tudi ta naloga se drži formule že večkrat omenjenega dvodelnega koncepta: v prvem je predstavljen življenjepisi avtoričinega pradedka, Alojza Juvana (1889-1989), v drugem delu pa so na štiri časovna obdobja razdeljene fotografije s komentarji. Iz biografije lahko razberemo, da je bila

obravnavana oseba zelo zanimiv človek. Na srečo je o svojem življenju veliko pripovedoval svojim potomcem, med njimi tudi Nini, tako da se podatki o njegovih izkušnjah in doživetjih niso pozabili in so se lahko materializirali v pisni obliki. Glede na to, da je Alojz Juvan dočkal visoko starost 99 let, je v tem času doživel marsikaj nenavadnega (med drugim tudi I. in II. svetovno vojno) ter o tem pripovedoval drugim (tudi Nini, tako da gre tudi za informacije iz prve roke), predstavlja naloga dokaj natančno in podrobno poročilo o načinu življenja nekega človeka, živečega v času med koncem 19. in koncem 20. stoletja. Bogat vir informacij je avtorici (poleg uporabljenih fotografij, ki so bile vse last Alojza Juvana) nudil pradedkov dnevnik, o Alojzu pa ji je veliko pripovedovala tudi njegova hčerka, Ninina babica.

V nalogi so zanimiva še Ninina razmišljanja o pomenu in vlogi fotografije v življenju ljudi. Za ponazoritev nekaterih idej večkrat citira R. Barthesa iz knjige *Camera lucida* (SH 1992). Poleg tega dela je očitno posegla tudi po knjigi *Dagerotopija* na Slovenskem Mirka Kambiča, saj od tod navaja zanimiv podatek: leta 1842, ko je v Ljubljano stopil prvi fotograf, je fotografija ene osebe stala pet goldinarjev, polovico ali čettino povprečne delavske plače.

Lucija Kos, SLOVO OD ŽIVLJENJA

Naloga izstopa v primerjavi z ostalimi predvsem iz dveh razlogov: tematike (saj spadajo bolezen, smrt in pogreb v sklop "kočljivih" in ne pogosto raziskovanih področij) in načina pripovedi (pri čemer je zanimivo, da oseb, ki so v nalogi omenjene, in pripovedovalcev ne imenuje po imenih, temveč po družbenem oz. družinskem položaju). Mislim, da že naslovi poglavij oz. podpoglavij veliko povedo o nalogi; Njegovo življenje in starost, Zadnji dnevi in smrt, Mrtvec pri hiši, Slovo od doma, Pot na pokopališče, Pokop, Spomini na pokojnika, Kako so ljudje preživeli dogodek. Kot kažejo ti naslovi, je naloga skoncentrirana predvsem na zadnjih nekaj let življenja dotične osebe, njegovo smrt in posledice, povezane z le-to. Pri tem se Lucija zelo uspešno spušča v številne podrobnosti, saj npr. pri opisovanju običajev, povezanih z mrtvecem pri hiši ali pri njegovem pogrebu razpravlja o simboliki raznih predmetov (križ, sveča...) in dejanj (žalovanje...), opirajoč se na dodatno literaturo. Fotografij ni ravno veliko (večina le-teh prikazuje pogreb, medtem ko npr. ni nobene fotografije, ki bi se navezovala na mrtveca v hiši), vendar bogati in izčrpni komentarji nadomestijo to pomanjkljivost.

Predstavitev devetih proseminarskih nalog je zelo površna in pomanjkljiva, vendar povsem v skladu s svojim informativnim namenom: obvestiti študente in profesorje (ter vse, ki bi jih to utegnilo zanimati) o rezultatih študentskega etnološko-raziskovalnega dela. Vsakomur, ki ga katera od omenjenih nalog posebej zanima, svetujem, da si jo (oz. jih) v celoti prebere.

SUMMARY

Photograph Albums as a Historical and Ethnological Source

Samo Klemenčič

Quite often the work of students goes by unnoticed - of even underestimated. Numerous good papers gather dust on a number of shelves, without anybody - with the

exception of their mentors - leafing through them. Some are of the opinion that these papers are too unprofessional, superficial, and not worth taking time for; only B. A. or doctoral theses are of any interest to them. But it is true that anybody who had ever read a truly excellent paper written by a sophomore or a junior student, is aware that these can be even much more interesting than many a dull diploma thesis. In order to better appreciate the work of ethnology students, it is necessary to constantly and in detail inform others to their endeavors, work and the ensuing results.

Samo Klemenčič (Baldus)

FOTOGRAFSKI ALBUMI KOT ZGODOVINSKI IN ETNOLOŠKI VIR (2. del)

V Glasniku SED 34/1994, št. 3 so bili objavljeni kratki povzetki devetih proseminarskih nalog s skupnim okvirnim (zgoraj navedenim) naslovom. Študentje prvega letnika so jih izdelali v lanskem študijskem letu pri predmetu Zgodovina in etnologija pod mentorstvom prof. dr. Slavka Kremenška. V pričujočem prispevku so na enak način obdelane še nekatere naloge, ki so bile oddane kasneje kot tiste iz prvega sklopa. Povzetki nalog so zgolj obvestila o prizadevanjih in dosežkih študentskega dela.

Predstavitev lastne proseminarske naloge sem prepustil kolegu Boštjanu Kravanji, ker je sam izrazil željo, da bi to nalogo prebral, in ker me je zanimalo njegovo mnenje oz. komentarji glede mojega dela.

Naj ob koncu tega uvoda še (dobronamerno) opomnim, da kar nekaj od teh proseminarskih nalog nima navedenih bodisi podatkov o mentorju, letniku študija, kraju in letnici izdelave ipd. Nekatero celo sploh nimajo naslova, razen že omenjenega, širšega Fotografski albumi... Malo več doslednosti in natančnosti res ne bi škodilo. Take naloge v predstavitvi izpuščam.

Jernej Mlekuž:

KRATKA ZGODOVINA RAFTINGA NA BOVŠKEM

Spuščanje z gumijastimi čolni po divji reki, ali krajše rafting, se k nam pritepe na začetku prejšnjega desetletja iz ZDA. V drugi polovici osemdesetih let postane del turistične ponudbe nekaterih slovenskih krajev; vodilno vlogo že na začetku prevzame Bovec z organiziranimi spusti s kajaki po reki Soči. Leta 1984 se v Bovcu pojavi prva delovna organizacija, ki nudi turistom tovrstne vodne avanture: Kajak-kanu center. 1989 se KKC-ju pridruži Soča rafting, ki kmalu prevzame monopol na tem področju. V zadnjih nekaj letih (od 1992) pa so soško vodovje okupirala tudi številna druga tovrstna podjetja, npr. Top rafting, Vančar rafting, italijanko podjetje Alpin.action s sedežem v Trnovem ob Soči ter mnoga podjetja in klubi, ki prihajajo s svojimi gosti iz Ljubljane, Kranja, Novega mesta... Rafting je pustil globoke sledove in povzročil korenite spremembe med Bovčani, zlasti med mladino. Vplival je na slog oblačenja, preživljanje prostega časa in zaslužek, obnašanje in družabno življenje teh ljudi ipd. Prav s temi vplivi in spremembami se ukvarja avtor naloge, ki je tudi sam strasten oboževalec tega "hiperadrenalinskega" športa. Precejšen del naloge je posvečen odnosom med dvema skupinama

mladeničev - tistimi, ki delajo za Kajak-kanu center, in tistimi, ki so zaposleni pri Soča rafting. (Ti dve podjetji sta v letih 1991-93 bili pravo bitko za prevoz gostov po Soči.) Prvi so pijanci, vendar prijazni, domači in zabavni, drugi so šminkerji, vendar dobro opremljeni in v službi trezni. Katerim bi krmilo zaupali vi?

Vodiči Kajak-kanu centra v Bovcu leta 1992 (fotograf neznan).

Urška Povše:
GRIŽE '31

Naloga se ukvarja s problemom skavtstva na Slovenskem. Na podlagi fotografij s skavtskega tabora v Grižah pri Žalcu leta 1931 nam podaja številne podrobnosti iz skavtskega življenja ljubljanskih fantov, starih od sedem do osemnajst let, ter njihovih vodnikov.

Opisana so bivališča in uniforme, razložen pomen totema, predstavljene razne aktivnosti, športi ipd. Poleg tega naloga nudi tudi kratek pregled zgodovine skavtstva pri nas: "Kmalu zatem, ko je lord Boden Powell leta 1907 v Angliji prvič organiziral poskusno taborjenje v naravi za dvajset mestnih fantov, je njegova zamisel o skavtstvu prišla tudi v naše kraje.

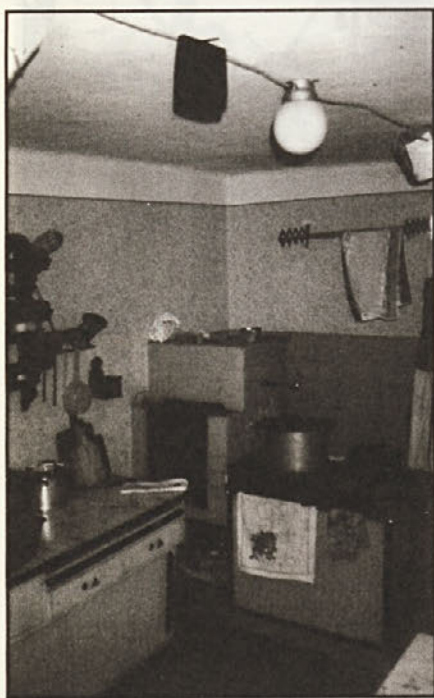
Prvič so se v Ljubljani na katoliškem shodu predstavili že leta 1913 poljski skavti. Še istega leta so ljubljanske oblasti poslale na Dunaj dr. Pavla Kunavra, da bi se seznanil z gibanjem in ga pomagal ustanoviti tudi pri nas. Po prvi svetovni vojni so prve enote nastale po letu 1922 v Ljubljani, Celju in Mariboru ob pomoči skavtov iz Beograda. Prvič so taborili leta 1923, potem pa se je gibanje hitro razmahnilo po vsej Sloveniji. Skavti so izdajali svoje revije in priročnike ter prevajali knjige iz angleščine."

Tina Oman:

PLANŠARSTVO NA HRUŠKI PLANINI

Tina je na Hruški planini prebila dve krajši časovni obdobji - od 9. do 16. julija 1994 in od 23. do 26. avgusta istega leta. Tam je navezala stike s pastirji, se tudi sama vključila v njihova opravila in posnela nekaj fotografij. Rezultati tega terenskega dela so predstavljeni na 21 straneh (vključno s fotografskim gradivom) njene proseminarske naloge.

Podatki iz leta 1994 kažejo, da je tega leta imelo živino na planini 31 kmetov iz krajev: Hrušica, Planina pod Golico, Plavški rovt, Dovje in Jesenice-Razgledna. Primerjava z leti 1978-94 pa nam pove, da število živine na planini iz leta v leto narašča. Danes velik problem na tem ozemlju predstavlja denacionalizacija ter številne nejasnosti in konflikti, povezani z njo. Kako se bodo ti spori reševali v prihodnosti, se še ne ve.

*Notranjost
pastirske
hiše na
Hruški pla-
nini, 1994,
(foto:
Tina Oman.)*

Dan Podjed:

MLIN BREZ VODE

Kot pravi avtor sam, je namen naloge "predstaviti Joštov mlin, prebivalcem Celja in okolice dobro znan objekt, z novih zornih kotov, saj je bil do sedaj obdelan večinoma zgolj s političnega stališča, v mlinu je bila namreč 2. konferenca KPS". Pri raziskavi se je opiral (poleg obsežne literature o zgodovini Celja in okolice, Joštovem mlinu ipd.) predvsem na fotografije in pričevanja Darinke in Melhiorja Jošta, sedanjih lastnikov mlina.

Joštov mlin se nahaja v zahodnem delu Celja, v naselju Medlog. Zgodovina obravnavanega objekta sega še v rimsko dobo; v njegovi bližini so 1883 odkrili bakhantsko masko, ki naj bi nastala ok. leta 300. V preteklosti je mlin zamenjal veliko lastnikov in doživel številne spremembe. Danova naloga se

posveča predvsem obdobju od 1921 pa do danes in tako postavlja v ospredje življenje družine Jošt in njeno upravljanje mlina. Poleg tega, da je nudil delo in vsakdanji kruh več ljudem, je imel Joštov mlin nekoč tudi pomembno politično in kulturno vlogo. Bil je center celjskega komunističnega gibanja in je nudil zavetje mnogim preganjanim komunistom. Kulturno sceno je med obema vojnama popestril tamburaški orkester, ki so ga sestavljali delavci v mlinu; umetniški pridih sta dodala tudi kipar Milko Romih in slikar Dore Klemenčič, ki sta v tem času stanovala pri Joštovih.

Leta 1991 je Joštov mlin bil proglašen za kulturni in zgodovinski spomenik.

Maja Lamberger:

IZ ALBUMA FOLKLORNE SKUPINE VINKO KORŽE CIRKOVCE

Folklorna skupina je bila v Cirkovcah ustanovljena leta 1931 in je samostojno delovala vse do leta 1962, ko se je priključila Prosvetnemu društvu Cirkovce. Je najstarejša tovrstna skupina v Sloveniji. Najpomembnejše zasluge za formiranje in uspešno delovanje te folklorne skupine je imel njen dolgoletni vodja Vinko Korže (rojen v Cirkovcah 1895), ki je delo vestno opravljal vse do svoje smrti leta 1962. Nato je njegovo delo prevzel Anton Brglez, domačin iz Cirkovc.

V obdobju svojega delovanja je imela folklorna skupina Vinko Korže veliko nastopov, tudi v tujini, in je požela nemalo slave. Njeni uspehi in dosežki (ter razne spremembe, problemi in spori, povezani s tem) so zgodovinsko-razvojno opisani v Majini proseminarski nalogi. Poleg tega so v nalogi predstavljeni sledeči elementi, ki se nanašajo na delovanje omenjene skupine: noša (moška in ženska), štajerska glasba, petje in plesi (šotiš, šamarjanka, zajček, kraje-polka, poskakača, pojšter-tanc...), ženitovanjske šege (mavta ali šranganje, lažna nevesta ipd.), pustne šege (ploharji) in družabne igre (npr. peričkanje).

Boštjan Kravanja:

RAZVOJ LOKALNEGA NOGOMETA NA KOBARIŠKEM Z USTANOVITVIJO IN DELO- VANJEM NOGOMETNEGA KLUBA CEZAR

Naloga predstavlja zelo obsežno, natančno in poglobljeno raziskavo na Slovenskem močno priljubljenega športa v sicer ožjih, lokalnih okvirih. Podaja natančen opis razvoja nogometa na Kobariškem od najzgodnejših začetkov pa do danes. Večji del naloge je osredotočen na nogometni klub Cezar, njegovo dolgoletno delovanje, dosežke in vplive na okolico. Pri podajanju svojih dognanj Boštjan uspešno povezuje fotografski material, časopisne izrezke, terensko delo, izjave informatorjev, uporabljeno literaturo ter svoje razlage in ideje. Zanimivo je tudi njegovo ukvarjanje z različnimi teoretskimi problemi.

Ali ima nogomet globlji, mitski izvor in pomen? Kakšen je oz. mora biti vodja (v tem primeru nogometnega kluba)? Kakšno vlogo in pomen ima takšna avtoritativna oseba? Na ta

in podobna vprašanja skuša po svojih najboljših močeh odgovoriti avtor naloge.

Nogometni klub Cezar iz Kobarida na prijateljski tekmi v severni Italiji, 1988, fotograf neznan.

Maja Ivanež: **DRUŽINA IN ZAKRAMENT**

Maja nam po ženski veji predstavi družinski album svoje rodbine. Začne pri pradedu in prababici (Francu in Ani

Prvoobhajanci gredo s starši v sprevedu v cerkev, Otočec, 1990. (foto: Majda Ivanež.)

Gorenc), preide na njune otroke (bolj podrobno predstavi hčer Magdaleno - svojo babico), nato pa še vnukinji na Majdo (mater) in Zdenko (teto) ter pravnukinji Majo (sebe) in Urško (svojo sestrično).

Kot pove že naslov, so v ospredju fotografije, ki prikazujejo sprejem treh cerkvenih zakramentov: poroka, obhajilo in birna. Največ podatkov o vsebini fotografij ji je posredovala njena babica, Magdalena Židanik. Pri urejanju fotografskega materiala avtorica naloge fotografij ni razvrstila kronološko, ampak je predstavila vsak zakrament posebej, skozi različna časovna obdobja. Nalogo je razdelila na dva dela. Prvi opisuje nastanek, razvoj in razpad družine Gorenc; v ta sklop so vključene tudi fotografije, ki prikazujejo sveti zakon. Drugi del pa je posvečen pomenu zakramentov svete birne in svetega obhajila.

Nina Zdolšek: **POROKA - EDEN NAJPOMEMBNEJŠIH DOGODKOV V ŽIVLJENJU ČLOVEKA**

Na podoben način, kot so v zgornji nalogi predstavljeni trije cerkveni zakramenti, je v tej nalogi prikazan zgolj eden od teh treh elementov. Tokrat gre le za eno poroko, in sicer poroko Nininih staršev, Martina in Milene Zdolšek, ki sta si dne 8. 6. 1974 rekla "da".

Avtoričini pripovedovalci so bili poleg staršev še njuni sorodniki in g. Miha Herman, duhovnik na Ponikvi. Poleg fotografij so v nalogi priloženi še sledeči obrazci: samski list, oklicni list, sporočilo poroke in ženitveni zapisnik mariborske škofije ter poročni list ljubljanske nadškofije.

Samo Klemenčič: **ISTANBUL INTERNATIONAL COMMUNITY SCHOOL 1985-89**

Proseminarska naloga Istanbul international community school 1985-89 je ena od obsežnejših nalog. S fotografskim in drugim gradivom vred obsega kar 107 strani. Avtor je pod svoj etnološki drobnogled vzel vsakdanjik določene starostne skupine dijakov z vseh vetrov, ki so ga preživljali v okviru sicer ameriške šole v Istanbulu. Štiri leta je obiskoval to šolo tudi sam.

Svobodno zasnovan šolski program, pisana etnična sestava, prijateljski odnosi med učenci in učitelji, zavest pripadnosti šolarjev idr. odsevajo med vrsticami in kažejo na avtorjevo zanimivo pozicijo do problema.

Naloga je koncipirana kot prikaz vsakdanjega življenja na tej šoli in vključuje veliko podatkov o sami šoli in njeni lokaciji, oblikah transporta, osebju, prehranjevanju, navadah, prireditvah, izletih, sistemu ocenjevanja ipd.

Samosvoj svet znotraj institucije se kaže kot homogena združba etnično in raso mešane populacije in je tako s tega zornega kota tudi lep prikaz izdelka ameriške kulture.